

Druhy vandalismu

- ▶ hrabivý - např. rozbíjení automatů - cíl získat vhozené mince;
- ▶ taktický - cílem je upoutat pozornost;
- ▶ ideologický - upozornit na vlastní postoje nebo požadavky;
- ▶ mstivý - má podobu odplaty za skutečnou nebo domnělou křivdu,
- ▶ odplata za něco (např. žák ničí majetek školy jako pomstu za chování učitele nebo špatnou známku);
- ▶ hravý - např. sázka o to, kdo rozbije více oken, pouličních lamp apod.;
- ▶ zlostný - jako výraz zloby nebo závidi (např. ničení drahých aut).

Motivace

- ▶ záměr a cíl - nutné použít vůči žákyni/žákovi jiné opatření, než když se jedná o snahu na sebe upozornit, vyrovnat se spolužákům a spolužačkám nebo o následek šikany, či její doprovodný projev.
- ▶ Dále může být příčinou např. nuda, prázdnota, radost z ničení, potřeba stát se členem party a získání pozice a obdivu v partě, ukázka vlastní odvahy a síly před vrstevníky, získání zájmu osob opačného pohlaví, pomsta
- ▶ Vandalismus (včetně sprejství) se může pojít s dalšími delikventními projevy chování.
- ▶ Z toho důvodu je vhodné těmto projevům (a těm, kteří se tak projevují) věnovat zvýšenou pozornost, jelikož se může jednat o viditelné projevy nezdravého vývoje dítěte (vlivem sociálního znevýhodnění, rodinného zanedbávání nebo důsledkem osobnostních či vývojových obtíží)

Rizikové a protektivní faktory individuální

Rizikové faktory

- ▶ pohlaví
- ▶ temperament
- ▶ emoční labilita
- ▶ úzkostnost
- ▶ deprese
- ▶ odolnost v zátěžových situacích
- ▶ negativní životní události
- ▶ nízké sebevědomí a sebehodnocení

Ochranné faktory

- ▶ sociální dovednosti
- ▶ emocionální stabilita
- ▶ pozitivní vztah k sobě samému
- ▶ odolnost vůči zátěži
- ▶ výkonnost ve škole

Rizikové a protektivní faktory rodinné

Rizikové faktory

- ▶ dysfunkce v rodině
- ▶ nedostatečný zájem a kontrola rodičů
- ▶ nápodoba či ztotožnění se s negativními vzory
- ▶ nedůsledná výchova
- ▶ slabá rodičovská podpora
- ▶

Ochranné faktory

- ▶ podpora rodičů
- ▶ soudržnost rodičů
- ▶ rodičovský dohled
- ▶ intolerance vůči rizikovému chování
- ▶ funkční rodina
- ▶ dostatečná komunikace
- ▶ společné trávení volného času

Rizikové a protektivní faktory- vrstevnické vztahy

Rizikové faktory

- ▶ dysfunkční vztahy s vrstevníky
- ▶ členství ve skupině s rizikovým chováním
- ▶ odmítnutí a vyřazení z vrstevnické skupiny

Ochranné faktory

- ▶ dostatek přátel
- ▶ vrstevnická skupina s přiměřenými zájmy a aktivitami
- ▶ dobrá interpersonální komunikace

Rizikové a protektivní školní faktory

Rizikové faktory

- ▶ nezdravé školní klima
- ▶ výchovné styly a osobnost učitele
- ▶ nedodržování pravidel
- ▶ nerozvíjení individuálních schopností
- ▶ bagatelizace ze strany učitele
- ▶ orientace na výkon
- ▶ demoralizování
- ▶ zastrahování
- ▶ zanedbávání vývojových potřeb žáků

Ochranné faktory

- ▶ zdravé školní klima
- ▶ dobré vztahy s učiteli
- ▶ výchovné styly učitele
- ▶ srozumitelná pravidla
- ▶ participace žáků a rodičů
- ▶ rozvoj individuálních schopností

Rizikové a protektivní faktory - komunita, společenství

Rizikové faktory

- ▶ nedostatečná nabídka volnočasových aktivit
- ▶ závadové party
- ▶ alkohol a další omamné a psychotropní látky
- ▶

Ochranné faktory

- ▶ pozitivní vzory osobností společnosti
- ▶ dostatečná nabídka volnočasových aktivit

Kdo vám pomůže

Interní prostředí školy:

- ▶ učitelé (pedagogický sbor)
- ▶ školní poradenské pracoviště (školní psycholog, školní metodik prevence, výchovný poradce, speciální pedagog)
- ▶ školní družiny
- ▶ školní kluby

Externí prostředí školy

- ▶ pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně-pedagogická centra
- ▶ poradenská centra - nestátní neziskové organizace
- ▶ sociální pedagog
- ▶ streetworker
- ▶ pedagogika volného času
- ▶ rodina
- ▶ zájmová centra volného času, volnočasové aktivity
- ▶ občanská sdružení pracující s mládeží
- ▶ nízkoprahová střediska
- ▶ OSPOD
- ▶ Policie ČR, městská policie
- ▶ probační a mediační služba
- ▶ veřejná správa - obec, kraj

Obecná východiska při řešení problémů ve škole

- ▶ Tři hlavní rysy celoškolské politiky pro snížení kriminality mládeže, tedy i vandalismu:
  - ▶ Snažte se vždy dobrat příčiny daného jednání a s ní následně pracovat.
- ▶ Pedagogický sbor by měl být jednotný v názorech na standardy chování požadovaného od žáků, a to včetně postupů, které jsou v případě potřeby pro jejich dosažení uplatňovány.
  - ▶ V případě, že se práce s příčinou vymyká vašim možnostem nebo pro ni nemáte zákonné opodstatnění, hledejte na vás navazující instituci nebo organizaci, která s příčinou pracovat může a umí, a zprostředkujte kontakt mezi ní a žákem nebo žákyní, kteří se vandalismu dopustili (PPP, SVP).
- ▶ Učitelé se musí chovat jednotně, musí spolupracovat a vzájemně se podporovat ve smyslu co nejvhodnějšího přístupu k disciplinárním problémům.
- ▶ Škola by měla přijmout soubor opatření, která může aplikovat, a tím žáky motivovat k dobrému chování (např. využívat pochvaly ve třídě či systém odměn za dobrou práci a vzorné chování)

Řešení

- ▶ Fyzický dohled nad žáky - „dozory“ i o přestávkách v prostorách, kde se žáci mohou pohybovat.
- ▶ Organizované přestávkové aktivity - nabídnutím nějaké aktivity či zaměstnání může nahradit nudu u žáků a tím předcházet úmyslnému ničení majetku.
- ▶ Odpočinková (relaxační) místa - tato místa mohou přitahovat žáky k různým rozhovorům, kontaktům atd.
- ▶ Resocializační pedagogiky (resocializační divadlo, sportovní aktivity, dramaterapie, muzikoterapie, výtvarné aktivity).
- ▶ Komunikace se žáky.
- ▶ Vytváření vhodného klimatu ve škole, třídě.
- ▶ Netolerance jakéhokoli závadového chování.
- ▶ Zakotvení podmínek zacházení se školním majetkem, včetně sankcí a náhrad do školního řádu, a prokazatelné seznámení žáků a rodičů s tímto nařízením.
- ▶ Výchova prací - optimálním řešením náhrady škody je uvedení poškozené věci do původního stavu viníkem (u žáků 2. stupně ZŠ a střední školství) či za pomoci rodičů (žáci 1. stupně ZŠ), a to vlastními silami, lidskou, fyzickou prací (za předpokladu, že ještě lze vandalsky poškozenou věc opravit).
- ▶ Průběžná prevence během celého školního roku.
- ▶ Trénink zvládání vlastní agresivity, nácvik odolnosti proti stresu v indikovaných případech

Nevhodné postupy

- ▶ bagatelizace a přehlížení prvních náznaků problému;
- ▶ ambivalence k problému;
- ▶ apatie k problému;
- ▶ zesměšňování problému a jeho aktérů;
- ▶ pouhé pasivní předávání informací (např. holé informace typu: „vandalismus je špatný“, „nesmíte ničit vybavení třídy“);
- ▶ nekomunikace mezi učitelem a žákem, učitelem a zákonným zástupcem;
- ▶ nezdravá komunikace;
- ▶ potlačování diskuse;
- ▶ stigmatizování žáků, kteří se vandalského činu dopustili; nerespektování názorů žáků.

Kdy a koho vyrozumět

- ▶ zákonné zástupce (vždy u nezletilých žáků);
- ▶ zákonné zástupce (se souhlasem zletilého žáka);
- ▶ při odmítnutí spolupráce rodičů, zákonných zástupců nebo při opakovaném vandalismu vyrozumět OSPOD (obecní úřad);
- ▶ pokud nedojde ke smíru - náhrada vzniklé škody, ohlásit věc Policii ČR (do 5 000 Kč řešeno jako přešupek, nad 5 000 Kč řešeno jako trestný čin);
- ▶ při každém vandalském činu podávat vždy objektivní informace pedagogickému sboru, vychovatelům, žákům a rodičům, aby bylo zamezeno „informačnímu šumu“ a překrucování stavu věci;
- ▶ při opakovaném vandalismu stejným žákem oslovit pedagogicko-psychologické poradenství nebo střediska výchovné péče (souhlas rodičů, zákonných zástupců, u nezletilých i zletilých žáků).